

การพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

สุเมธ สุวรรณเนตร*

สาขาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Received: 3 July 2024

Revised: 15 September 2024

Accepted: 30 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (2) องค์ประกอบ ขั้นตอน เทคนิค วิธีการและกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และ (3) สร้างต้นแบบภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดีและการผลิตภาพยนตร์สารคดี (2) ผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างประเด็นในการผลิตภาพยนตร์สารคดี และ (3) บุคคลทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกสนทนากลุ่ม และแบบสะท้อนความคิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ COA. No. SPUIRB-2023-023

ผลการวิจัยพบว่า (1) บริบทสภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับการค้นหาความสามารถและความถนัด พื้นที่ทางการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการศึกษา การจำแนกห้องเรียน ขอบประมาณการศึกษา และการสมัครสอบ (2) องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นมี 3 ขั้นตอนหลัก 1) ขั้นเตรียมการผลิต ประกอบด้วย การวิจัยและพัฒนาแนวคิด การวางแผน การผลิตภาพยนตร์ 2) ขั้นการผลิต ประกอบด้วย วางแผนและเตรียมการ การถ่ายทำ การสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง การควบคุมแสง การบันทึกข้อมูล ตรวจสอบภาพและเสียง องค์ประกอบที่ทำให้ภาพยนตร์สารคดีมีความน่าสนใจ ด้านภาพ คือ 2.1) การบันทึกภาพที่สื่อถึงความหมายและพฤติกรรมการตอบสนองของผู้ดำเนินเรื่องในภาพ 2.2) การสัมภาษณ์เพื่อสร้างความหลากหลายและเรื่องราว 2.3) การบันทึกเสียงภายนอกเพื่อสร้างบรรยากาศ 2.4) การควบคุมแสงและการสร้างอารมณ์ด้วยแสง 2.5) การแทนความหมายและการเล่าเรื่องผ่านภาพ 3) ขั้นหลังการผลิต ประกอบด้วย ตัดต่อเรียงภาพ เพิ่มเอฟเฟกต์ ปรับแต่งเสียง ปรับแต่งสีและแสง เพิ่มเสียงพื้นหลัง ปรับแก้ไขครั้งสุดท้าย องค์ประกอบที่ทำให้ภาพยนตร์สารคดีมีความน่าสนใจด้านการตัดต่อ 3.1) การลำดับเรื่องราวผ่านพฤติกรรมของตัวละคร 3.2) การปรับแต่งสีของภาพให้เข้ากับเรื่องราว 3.3) เทคนิคการตัดต่อโดยใช้ L cut และ J cut 3.4) การเพิ่มเอฟเฟกต์และเสียงของพื้นหลัง (3) ลักษณะของต้นแบบภาพยนตร์สารคดีสั้นประกอบด้วย 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) ด้านองค์ประกอบภาพ การใช้มุมกล้องและวางเฟรมที่สวยงาม 2) ด้านการตัดต่อ มีความกระชับมีอารมณ์และความรู้สึก 3) ด้านใช้เสียงประกอบ เพลงประกอบเรียบง่าย มีเสียงที่ชัดเจนไม่มีเสียงรบกวน 4) ด้านการเล่าเรื่อง สร้างความเข้าใจและเห็นภาพง่าย 5) ด้านเนื้อหาหรือประเด็น เป็นเนื้อหาที่ไม่ได้ถูกพบเห็นในการเล่าทั่วไป 6) ด้านตัวละครมีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์ สื่อสารด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชน ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: sumeth.su@spu.ac.th

Approach to Developing Creative Short Documentaries for Human Rights Communication Issued of Inequality in Access to Higher Education in Bangkok

Sumeth Suwannetr*

Department of Film and Digital Media Film and Digital Media,
School of Communication Arts, Sripatum University

Received: 3 July 2024

Revised: 15 September 2024

Accepted: 30 October 2024

Abstracts

The objectives of this research were to (1) study the problems and issues of inequality in accessing higher education in Bangkok, (2) examine the key elements, processes, techniques, methods, and steps in developing a creative short documentary film to communicate human rights issues related to inequality in accessing higher education in Bangkok, and (3) create a prototype of a creative short documentary film to communicate human rights issues related to this inequality in accessing higher education in Bangkok. This research employed a research and development methodology using qualitative research methods. The key informants included: (1) documentary film experts and documentary film production professionals, (2) individuals providing relevant data for producing the documentary film, and (3) the general public, students, and scholars. The research instruments used were in-depth interviews, data recording forms, focus group records, and reflective thinking forms. Data analysis was performed using descriptive analysis. The study was approved by the ethics committee for human research with COA. No. SPUIRB-2023-023.

The research findings revealed that (1) the context of problems and issues of inequality in accessing higher education in Bangkok consisted of issues related to identifying talents and aptitudes, educational opportunities, educational costs, classroom stratification, educational budgeting, and the application process; (2) the essential elements of developing a short documentary film included three main phases: 1) pre-production, which involved research and development of ideas, as well as production planning; 2) production, which involved planning and preparation, filming, interviewing, sound recording, lighting control, data recording, and checking visual and audio quality. The elements that made the documentary film engaging in terms of visuals were: 2.1) capturing visuals that conveyed meaning and the subjects' responses, 2.2) conducting interviews to create diversity and narratives, 2.3) recording ambient sounds to create atmosphere, 2.4) controlling lighting to enhance mood, and 2.5) using visuals to symbolize and tell stories; and 3) post-production, which included

editing sequences, adding effects, adjusting sound and color, adding background music, and making final corrections. The editing elements that made the documentary compelling were: 3.1) sequencing the story through the subjects' behaviors, 3.2) adjusting the image color to match the narrative, 3.3) using editing techniques like L-cut and J-cut, and 3.4) adding background sound and effects; (3) the characteristics of the short documentary prototype included six features: 1) visual composition with aesthetically pleasing camera angles and framing, 2) concise editing with emotional depth, 3) clear, simple sound composition with no distractions, 4) storytelling that is easy to understand and visualize, 5) content or issues that are not commonly portrayed, and 6) characters that are relatable to the issues at hand.

Keywords: Documentary Film, Creative Short Documentary Film, Communicating Human Rights, Human Rights, Educational Inequality

---

* Corresponding Author; Email: sumeth.su@spu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

Nichols (2010) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์สารคดี (Documentary film) ไว้คือ ภาพยนตร์ที่ไม่ใช่เรื่องสมมติ และพยายามจับภาพความเป็นจริงบางแง่มุมหรือสำรวจเรื่องราวในโลกแห่งความเป็นจริง โดยทั่วไปแล้ว ภาพยนตร์สารคดีจะใช้สื่อภาพและเสียงที่หลากหลาย เช่น บทสัมภาษณ์ เอกสารสำคัญ คำบรรยาย และเสียงประกอบ เพื่อให้การตรวจสอบเชิงลึกของหัวข้อหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ส่วนใหญ่สารคดีจะให้ข้อมูลและมักจะพยายามอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม การเมือง ประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างจากภาพยนตร์สมมติ

เนื่องด้วยภาพยนตร์สารคดีสามารถมีได้หลายรูปแบบ และครอบคลุมหัวข้อที่หลากหลาย ตั้งแต่การสำรวจทางวิทยาศาสตร์ ประเด็นความยุติธรรมทางสังคม ไปจนถึงการศึกษาชีวประวัติของบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งบิลมีความคิดเห็นว่า การใช้ภาพยนตร์สารคดี (Documentary film) เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเกี่ยวกับการใช้สื่อของภาพยนตร์ในการถ่ายทอดข้อมูล เล่าเรื่อง และกระตุ้นอารมณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สารคดีคือภาพยนตร์สารคดีที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลหรือความรู้แก่ผู้ชมเกี่ยวกับประเด็นเฉพาะกลุ่ม โดยมักจะผ่านการผสมผสาน ระหว่างการสัมภาษณ์ คำบรรยาย และ footage ของเหตุการณ์ในชีวิตจริง

ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาการสร้างภาพยนตร์สารคดีของไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้สร้างภาพยนตร์รุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะใช้ภาพยนตร์สารคดีเพื่อสำรวจประเด็นต่าง ๆ มากมาย เช่น สิทธิแรงงาน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความยุติธรรมทางสังคม ยกตัวอย่างของผู้สร้างภาพยนตร์สารคดีไทยรุ่นใหม่ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ นนทวัฒน์ นำเบญจพล ผู้กำกับ "Boundary" และอนิชา สุวิชากรพงศ์ ผู้กำกับ "By the Time It Gets Dark" (2559) ภาพรวมของประวัติศาสตร์ของการสร้างภาพยนตร์สารคดี (Documentary film) ในประเทศไทยพบว่าส่วนใหญ่ถูกใช้และพัฒนามุ่งเน้นไปทางด้านการสำรวจประเด็นทางสังคมและการเมือง ด้วยคุณลักษณะของสื่อเองก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้

ซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย (ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย: ข้อสรุปจากผลการสอบปีซ่า (PISA, 2016) สามารถสรุปได้ว่าเป็นผลมาจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างสถานศึกษา ซึ่งอธิบายความเหลื่อมล้ำได้มากถึง 47 เปอร์เซ็นต์ ปัจจัยครอบครัว เช่น การอยู่ร่วมกับพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ และสถานะการทำงานของผู้ปกครอง มีผลอีก 9 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ และการเคยเข้าชั้น สามารถอธิบายได้เพียง 2 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับที่ไม่สามารถอธิบายได้ภายใต้การวิเคราะห์ของ PISA อยู่ที่ 42 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างโรงเรียน รวมถึงปัจจัยส่วนตัวและปัจจัยครอบครัวที่อาจไม่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์อย่างเพียงพอ

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้สังคมตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา อย่างไรก็ตาม สื่อในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องนี้อย่างเต็มที่ โดยมักเน้นรายงานข่าวสั้น ๆ ตามกระแส เช่น ผลสอบ PISA หรือปัญหาในโรงเรียนดัง ทำให้ขาดการเจาะลึกถึงสาเหตุที่แท้จริงของความเหลื่อมล้ำและผลกระทบระยะยาวต่อเยาวชน

นอกจากนี้ อิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจยังจำกัดการนำเสนอข่าวของสื่อหลายสำนัก โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเชิงโครงสร้าง เช่น การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เท่าเทียม หรือการทุจริตในระบบการศึกษา

มักไม่ได้รับความสนใจหรือไม่สามารถนำเสนออย่างตรงไปตรงมา อีกทั้ง สื่อยังขาดการปรับตัวเพื่อนำเสนอประเด็นนี้ในรูปแบบที่สามารถดึงดูดเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่สำคัญต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อปิดช่องว่างเหล่านี้ ซึ่งภาพยนตร์สารคดีสามารถเข้ามาเติมเต็มด้วยการเจาะลึกถึงปัญหาเชิงโครงสร้างและถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ทำให้ผู้ชมเข้าใจปัญหาในมุมที่ลึกซึ้งและสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าการรายงานข่าวสั้น ๆ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นอีกมุมมองหนึ่งของภาพยนตร์สารคดีที่เคยถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้ รวมถึงยังเป็นปัญหาที่ประเทศนี้ต้องต่อสู้มาอย่างยาวนาน โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดขึ้นกับนักเรียนจากชุมชนชายขอบที่ต้องเจอกับปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังตัวอย่างหนึ่งของภาพยนตร์สารคดีที่สำรวจปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยคือ “The Cheer Ambassadors” (2011) จากผู้กำกับ Luke Cassady-Dorion ซึ่งติดตามชีวิตของนักเรียน 3 คนจากพื้นที่ยากจนและชนบทที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นทูตเชียร์ลีดเดอร์ของโรงเรียน ภาพยนตร์เรื่องนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาในการช่วยให้นักเรียนเหล่านี้หลุดพ้นวงจรความยากจนและการเลือกปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็เน้นถึงความท้าทายที่พวกเขาเผชิญในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

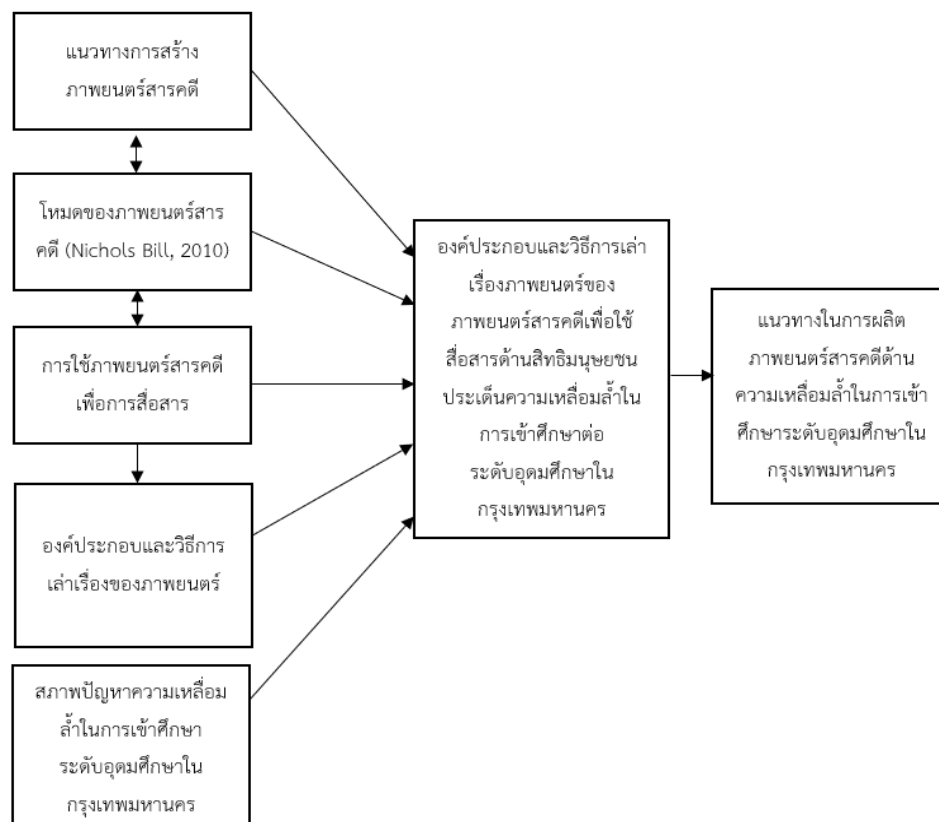
ซึ่งงานวิจัยนี้พยายามชี้ให้เห็นว่า ภาพยนตร์สารคดีสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ โดยเฉพาะในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาด้านการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียม สารคดีไม่เพียงแต่จะเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย และเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ชุมชนชายขอบการวิจัยครั้งนี้เลือกใช้กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ทดลองศึกษาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะขยายผลการศึกษาไปยังพื้นที่อื่นในอนาคต เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดและสื่อสารเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 ของ SDGs ที่เน้นเรื่องการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมสำหรับทุกคนผลจากงานวิจัยนี้คาดว่าจะช่วยสร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเชิงนโยบายและการปฏิบัติจริง ทั้งในแง่ของการวางแผนระบบการศึกษาใหม่ที่ครอบคลุม และการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เอื้อต่อการศึกษาอย่างยั่งยืน รวมถึงงานวิจัยนี้ยังเป้าหมายที่จะตอบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ บริบทสภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา รวมถึงต้นแบบภาพยนตร์สารคดี เพื่อให้เป็นแนวทางต่อที่สนใจสร้างภาพยนตร์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวประเด็นนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทสภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อสร้างต้นแบบภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินแบบแผนของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง“การพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา R&D (Research & Development) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

กระบวนการวิจัย (Research 1)

1) ขั้นตอนการศึกษาบริบทสภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยผลผลิตได้แก่ ตัวแทนบุคลากร/ผู้แทนทางการศึกษาในกรุงเทพมหานคร 5 คน และตัวแทนผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 5 คน ด้วยแบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended Form) บันทึกข้อมูลด้วย

เครื่องบันทึกเสียง รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูลหัตถ์นิยม ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้วยเครื่องมือ คือแบบบันทึกข้อมูล (Data Sheet)

2) ขั้นตอนการสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ ขั้นตอน เทคนิค วิธีการและกระบวนการ พัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์ฯ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 10 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 คน ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ โดยจะเป็นการพูดคุยและให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยคำถามปลายเปิด (Open-Ended Form) แบบกึ่งโครงสร้าง และบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูลหัตถ์นิยม ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ เพื่อลงบันทึกใน แบบบันทึกข้อมูล (Data Sheet)

3) ขั้นตอนการพัฒนา (ร่าง) แนวทางการออกแบบและพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นักศึกษาสาขาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 5 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ เครื่องมือคือคำถามปลายเปิด (Open-Ended Form) แบบกึ่งโครงสร้าง และบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง ในการร่วมกัน (ร่าง) แนวทางการออกแบบและพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์ฯ เพื่อลงบันทึกใน แบบบันทึกข้อมูล (Data Sheet)

4) ขั้นนำเสนอและปรับปรุง (ร่าง) ภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) ผู้ทรงฯ และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตภาพยนตร์สารคดี ด้วยแบบคำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 4 คน บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง และสรุปบันทึกข้อมูลลงแบบบันทึกข้อมูล (Data Sheet)

กระบวนการพัฒนา (Develop 1)

5) ขั้นตอนการสร้างภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยนำผลจากกระบวนการวิจัย (Research 1) นำมาผลิตเป็นต้นแบบภาพยนตร์สารคดีสั้น 1 เรื่อง โดยผู้วิจัยจะทำงานเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุมและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมจำนวน 5 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

6) ขั้นการเผยแพร่และสะท้อนความคิดเห็น โดยการนำเสนอภาพยนต์ฯ ในการฉายในห้องชมภาพยนตร์ขนาดเล็กผู้ชมภาพยนต์ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา รวมจำนวน 40 คน และเก็บข้อมูลหลังการชมภาพยนต์ ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมถึงการส่งภาพยนต์ให้ผู้ชมผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ระดับผู้บริหารในสถานศึกษา 5 คน ผู้ปกครอง 5 คน และประชาชนทั่วไปจำนวน 10 คน และเก็บข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามผ่านช่องทาง ออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยกำหนดประเด็นหลักและประเด็นรองที่ใช้วิเคราะห์เพื่อสรุปประเด็นตามกลุ่มข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา พร้อมตารางหรือภาพประกอบที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งการสรุปผลและนำเสนอข้อค้นพบโดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทสภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

จากกระบวนการวิจัย (Research 1) การเก็บข้อมูลการศึกษาบริบทของสภาพปัญหาและประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครนั้น แสดงให้เห็นถึงปัญหา หลายประการที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถแยกเป็น 6 ประเด็น ได้ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการค้นหาความสามารถและความถนัดในตัวเองของนักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในการทำความเข้าใจและยังไม่สามารถค้นพบความสามารถของตนเอง และมีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองนั้น เป็นเรื่องที่ยากลำบาก

2) ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทางการศึกษา มีข้อจำกัดในการเข้าถึงห้องเรียนและทรัพยากรการศึกษาที่ไม่เพียงพอ สำหรับนักเรียนที่มีความสนใจในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การศึกษาเป็นปัญหาที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนที่มีความสนใจและความสามารถในการเรียนรู้

3) ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการศึกษา ภาระค่าใช้จ่ายที่สูงของการศึกษาที่ให้นักเรียนและครอบครัวต้องเผชิญกับความยากลำบากในการจัดหาเงินทุนการศึกษา

4) ปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกห้องเรียน การแบ่งห้องเรียนเป็นหมวดห้องดี/ปานกลาง/อ่อน สามารถสร้างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความรู้และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนที่มีความสำเร็จสูงมักได้รับการสนับสนุนและการพิจารณาสนับสนุนมากกว่านักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนที่มีความสำเร็จต่ำ

5) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณการศึกษา การจัดสรรงบประมาณการศึกษามักถูกแบ่งแยกเป็นหลายส่วน ซึ่งบางส่วนอาจถูกให้ความสำคัญน้อยลงหรือไม่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนอื่น ๆ

6) ปัญหาเกี่ยวกับการสมัครสอบ ความยุ่งยากและค่าใช้จ่ายสำหรับการสมัครสอบที่สูง ส่งผลให้นักเรียนบางคนไม่สามารถเข้าสู่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามความต้องการของตนเองได้ สาเหตุหลักๆ คือ ความยากลำบากในการเตรียมตัวและทำความเข้าใจกับขั้นตอนและความซับซ้อนของการสมัครสอบต่าง ๆ

จากประเด็นปัญหาทั้ง 6 ข้อนี้ แสดงให้เห็นถึงสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการทางการศึกษา ทั้งในด้านทรัพยากรและการสนับสนุนที่ไม่เท่าเทียมกัน รวมถึงปัจจัยด้าน เศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้ครอบครัวและนักเรียนต้องเผชิญกับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงและการขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางและองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

จากข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จึงนำมาสู่แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่ามี 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนการผลิตรายการ และขั้นตอนหลังการผลิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นตอนเตรียมการผลิต

1.1) การวิจัยและพัฒนาแนวคิดสำหรับภาพยนตร์

1.1.1) การวิจัยแนวคิดสำหรับภาพยนตร์สารคดี โดยขั้นตอนการวิจัยจะทำให้ผู้ผลิตภาพยนตร์สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกต่อเรื่องราวที่ต้องการสร้างภาพยนตร์ เช่น ปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจที่มีหลากหลายกลุ่มเป้าหมาย และประเด็นที่ต้องการสื่อสารผ่านภาพยนตร์

1.1.2) การสอบถามแนวทางการผลิตและการออกแบบเนื้อหา คือขั้นตอนการพิจารณาแนวคิดที่ได้รับจากการวิจัยและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีการการสอบถามและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในวงการภาพยนตร์สารคดี เพื่อให้สามารถตรวจสอบและเห็นแนวทางที่ชัดเจนในการผลิตภาพยนตร์สารคดี

1.2) การวางแผนการผลิตภาพยนตร์

1.2.1) การเลือกสถานที่ถ่ายทำ และติดต่อประสานงาน คือ เพื่อหาสถานที่ ที่เหมาะสมและเข้าถึงได้กับเนื้อหารวมถึงแนวคิดของภาพยนตร์สารคดี โดยใช้วิธีการติดต่อประสานงานกับสถานที่เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถ่ายทำภาพยนตร์สารคดี รวมถึงสำรวจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดของสถานที่

1.2.2) การเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ถ่ายทำ อุปกรณ์ที่เลือกให้มีผลต่อคุณภาพของผลงาน หลังจากทำความเข้าใจข้อจำกัดของสถานที่ จึงกลับมาประเมินอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับถ่ายทำ

1.2.3) การเลือกตัวแบบที่เหมาะสมสำหรับภาพยนตร์ ความเหมาะสมของตัวแบบที่จะมีบทบาทในภาพยนตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เรื่องราวและการตัดสินใจของตัวละครต่อเนื้อหาที่กำลังกล่าวถึงมีความเป็นไปอย่างสมจริงและน่าเชื่อถือ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ต้นแบบภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

หลังจากการออกแบบแนวทางและองค์ประกอบที่สำคัญแล้วจึงเริ่มเข้าสู่การผลิตภาพยนตร์สารคดี โดยมีขั้นตอนการ ผลิตภาพยนตร์สารคดี ดังนี้

1) ขั้นตอนการผลิต

1.1) การถ่ายทำภาพยนตร์สารคดี

1.1.1) การวางแผนและเตรียมการ การวางแผนที่จะถ่ายทำ การเตรียมพร้อมอุปกรณ์และทรัพยากรที่จำเป็น เช่น กล้องถ่ายทำ ไมค์ และดวงไฟสำหรับจัดแสงเพื่อสร้างอารมณ์ของภาพ ให้มีคุณภาพ

1.1.2) การถ่ายทำ บันทึกภาพและเสียงเพื่อจับภาพมุมต่าง ๆ รวมถึงขนาดภาพ ต่าง ๆ อันได้แก่ ภาพระยะไกล เพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม จำนวนและการเปรียบเทียบขององค์ประกอบภาพ ภาพระยะปานกลางเพื่อใช้สำหรับสื่อสารการกระทำในเบื้องต้นและระบุดัตถ์ของผู้ดำเนินเรื่อง ภาพระยะใกล้เพื่อใช้สำหรับขยายรายละเอียด และเพื่อสื่อสารถึงอารมณ์และความรู้สึกที่อยู่ลึกเข้าไปของตัวแบบ

1.1.3) การสัมภาษณ์ ช่วยให้เกิดเรื่องราวที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ การสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราว ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ หรือบุคคลทั่วไปที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของภาพยนตร์สารคดี

1.1.4) การบันทึกเสียง เสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการเล่าเรื่อง และทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหา ซึ่งการบันทึกเสียงในขณะถ่ายทำมี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เสียงสัมภาษณ์ 2) เสียงบรรยากาศ

1.1.5) การควบคุมแสง การออกแบบแสงสำหรับภาพยนตร์สารคดีจะเน้นให้มีความกลมกลืนสมจริงกับธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งแสงที่ถูกจัดขึ้นโดยส่วนใหญ่จะถูกจัดในช่วงเวลาของการถ่ายสัมภาษณ์ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ไปยังผู้ชม โดยในภาพยนตร์เรื่องนี้ผู้วิจัยออกแบบการจัดแสงโดยเน้นแสงแข็งเป็นหลักเพื่อให้เกิดความรู้สึกรังจืดจาง ตรงไปตรงมา

1.1.6) การบันทึกข้อมูล

1.1.6.1) ความละเอียดของภาพที่จะบันทึก

1.1.6.2) ขนาดไฟล์ของฟุตเทจที่จะบันทึก

1.1.6.3) ความสะดวกรวดเร็วในการบันทึก

1.1.6.4) การถ่ายโอนข้อมูลในขณะที่บันทึกและหลังจากการบันทึก

1.1.6.5) ไฟล์ภาพทั้งหมด ที่จะเข้าสู่กระบวนการตัดต่อภาพยนตร์สารคดี

1.1.7) ตรวจสอบภาพและเสียง ทำการรวบรวมและตรวจสอบภาพและเสียงที่ได้มาให้พร้อมใช้งานในขั้นตอนต่อไป ความสำคัญในขั้นตอนนี้คือ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการถ่ายทำหรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดจากการทำงานในด้านการบันทึกภาพ เช่น ไฟล์ภาพเสีย คุณภาพของภาพที่บันทึกมาไม่ได้คุณภาพ

จากขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์สารคดี ได้ค้นพบทางด้านเทคนิคการผลิตที่สำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

1. การบันทึกภาพที่สื่อถึงความหมายและพฤติกรรมการตอบสนองของผู้ดำเนินเรื่องในภาพ

1) ภาพระยะไกล ใช้สำหรับแสดงสภาพแวดล้อม หรือบริบทกว้าง ๆ ของเรื่องราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้เห็นจำนวนผู้เข้าร่วม องค์ประกอบต่าง ๆ และการเปรียบเทียบระหว่างส่วนสำคัญของภาพ ตัวอย่างเช่นในการแสดงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ภาพระยะไกลของห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากเกินไป หรือโรงเรียนในพื้นที่ชนบทที่ขาดแคลนทรัพยากร สามารถช่วยเล่าเรื่องให้เห็นถึงปัญหาที่เป็นโครงสร้างได้อย่างชัดเจน

2) ภาพระยะปานกลาง ใช้เพื่อสื่อสารการกระทำของตัวละครหรือผู้เข้าร่วมในสารคดี และเพื่อแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตัวอย่างเช่น การสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน เพื่อให้เห็นการกระทำและการตอบโต้ระหว่างทั้งสองฝ่ายได้ชัดเจน

3) ภาพระยะใกล้ ใช้ในการเน้นที่รายละเอียดหรืออารมณ์ที่ลึกซึ้งของบุคคล เช่น การถ่ายภาพใบหน้าของนักเรียนที่เผชิญกับความเครียดหรือความกังวลระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกของผู้พูดอย่างลึกซึ้งและทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงอารมณ์ของตัวแบบได้

2. การสัมภาษณ์เพื่อสร้างความหลากหลายและเรื่องราว

การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องมีบทบาทสำคัญในการเล่าเรื่องและนำเสนอประสบการณ์ที่หลากหลาย การใช้คำถามที่เหมาะสมสามารถช่วยดึงเอาเรื่องราวส่วนตัวหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ ออกมา ยกตัวอย่าง เช่น

1) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือครูผู้สอนเพื่ออธิบายโครงสร้างของปัญหาทางการศึกษา

2) การสัมภาษณ์นักเรียนที่ประสบปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษา เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับรู้ถึงปัญหาที่แท้จริงได้

3. การบันทึกเสียงภายนอกเพื่อสร้างบรรยากาศ

เสียงสัมภาษณ์และเสียงบรรยากาศเป็นส่วนสำคัญในการสร้างอารมณ์และความสมจริง การบันทึกเสียงสัมภาษณ์ควรชัดเจนและไม่มีเสียงรบกวน เพื่อให้เนื้อหาสำคัญของการสนทนาถูกสื่อสารได้อย่างชัดเจน ในขณะที่

เสียงบรรยากาศ เช่น เสียงในห้องเรียนหรือเสียงการพูดคุยของนักเรียน สามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่สมจริงและเชื่อมโยงผู้ชมเข้าสู่เรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น

4. การควบคุมแสงและการสร้างอารมณ์ด้วยแสง

แสงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการถ่ายทำภาพยนตร์สารคดี โดยเฉพาะในฉากการสัมภาษณ์ การออกแบบแสงที่เน้นความกลมกลืนสมจริงกับธรรมชาติจะช่วยให้ผู้ชมรู้สึกเชื่อมโยงกับเรื่องราวมากขึ้น การเลือกใช้แสงแข็งในบางฉากช่วยเสริมความรู้สึกจริงจังและตรงไปตรงมา เพื่อเน้นถึงสำคัญของเนื้อหาที่น่าสนใจ

5. การแทนความหมายและการเล่าเรื่องผ่านภาพ

ภาพที่ถ่ายทำควรถ่ายทอดความหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะการใช้ภาพเพื่อแทนความหมายของประเด็นที่ซับซ้อน เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ควรใช้ภาพที่สื่อสารปัญหาโดยตรง เช่น ภาพของโรงเรียนที่ขาดแคลนทรัพยากรหรือภาพของนักเรียนที่ประสบปัญหาทางการเงิน การเล่าเรื่องควรใช้ภาพที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาของการสัมภาษณ์หรือข้อมูลในสารคดีเพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2) ขั้นตอนหลังการผลิต

2.1) ตัดต่อแก้ไขภาพและเสียงเพื่อเล่าเรื่อง โดยเลือกฉากที่สำคัญและเพื่อรักษาความต่อเนื่องของเรื่องราว เพื่อทำให้เกิดการสื่อสารความเข้าใจในเนื้อหาไปสู่ผู้ชม

2.2) การเพิ่มเอฟเฟกต์ การปรับแต่งคุณลักษณะพิเศษของในขั้นตอนการตัดต่อ ตัวอย่างเช่น การปรับสีของภาพยนตร์ การใส่เอฟเฟกต์พิเศษ หรือการใช้กราฟิกส์เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและความน่าสนใจในภาพยนตร์

2.3) การปรับแต่งเสียง เพื่อให้ภาพยนตร์มีเสียงที่คมชัดและเหมาะสม กับการนำเสนอเนื้อหา รวมถึงช่วยสร้างความรู้ในการสื่อสารสู่ผู้ชม

2.4) การปรับแต่งสีและแสง เป็นการปรับแต่งภาพให้มีความชัดเจน ความสว่างที่เหมาะสม และสีที่สมจริง รวมถึงการสร้างอารมณ์และความรู้สึกของภาพ

2.5) การเพิ่มเสียงพื้นหลัง เสียงพื้นหลังหรือแบ็กกราวด์ (Sound background) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการช่วยสร้างบรรยากาศในภาพยนตร์ รวมถึงอารมณ์และการสื่อสารในภาพยนตร์

2.6) การปรับแก้ไขครั้งสุดท้าย ตรวจสอบความเรียบร้อยของฉากทั้งหมด เก็บรายละเอียดและดูความน่าสนใจของเนื้อหาเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อตรวจสอบความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในภาพยนตร์

ข้อค้นพบที่สำคัญของขั้นตอนนี้คือ

1) เทคนิคการลำดับเรื่องราวผ่านพฤติกรรมของตัวละคร เช่น การโฟกัสไปที่การแสดงออกของนักเรียนที่เผชิญกับความเครียดจากการเตรียมสอบ จะช่วยสื่อถึงความรู้สึกและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี

2) การปรับแต่งสีของภาพให้เข้ากับเรื่องราว ก็มีบทบาทสำคัญในการสื่ออารมณ์และเนื้อหาของภาพยนตร์ สารคดีที่ต้องการสร้างบรรยากาศที่จริงจังมักจะใช้โทนสีเย็นหรือเข้มเพื่อเน้นถึงความยากลำบากของเรื่องราว การปรับสี (Color Grading) จะช่วยให้ภาพมีความสอดคล้องและมีบรรยากาศที่สื่อถึงอารมณ์ของตัวละครและสถานการณ์ได้อย่างชัดเจน

3) เทคนิคการตัดต่อโดยใช้ L-Cut และ J-Cut มีส่วนช่วยสร้างความนุ่มนวลและความต่อเนื่องในการเล่าเรื่อง L-Cut จะช่วยให้การเปลี่ยนภาพเกิดขึ้นได้โดยที่เสียงยังคงเล่นต่อจากฉากก่อนหน้า ช่วยเสริมให้การเปลี่ยนฉากดูธรรมชาติ ขณะที่ J-Cut จะเริ่มเสียงจากฉากถัดไปก่อนที่จะเปลี่ยนไปยังภาพอื่น ซึ่งสามารถสร้างความน่าสนใจและการคาดเดาให้กับผู้ชมได้ดี

4) การเพิ่มเอฟเฟกต์และเสียงพื้นหลัง ยังช่วยสร้างบรรยากาศและเน้นถึงรายละเอียดในฉากต่าง ๆ โดยเฉพาะเสียงบรรยากาศในห้องเรียนหรือพื้นที่สาธารณะ ที่จะทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานการณ์นั้น และช่วยเพิ่มความสมจริงให้กับเรื่องราวที่กำลังเล่า

หลังจากขั้นตอนการผลิตต้นแบบภาพยนตร์สารคดีแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเผยแพร่ผ่านช่องทางการจัดฉายในห้องฉายภาพยนตร์ขนาดเล็กของมหาวิทยาลัยศรีปทุม รวมถึงจัดฉายในช่องทางออนไลน์ผ่านลิงค์ที่กำหนดต่อกลุ่มเป้าหมายแล้วจึงเก็บข้อมูลผลสะท้อนความคิดเห็น จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นหัวข้อในแต่ละประเด็นดังนี้

1) เทคนิคในการนำเสนอ

1.1) เทคนิคในด้าน องค์ประกอบภาพ

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมเกี่ยวกับภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา พบว่าผู้ชมมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อภาพยนตร์นี้โดยรวม ผู้ชมชื่นชอบการเล่าเรื่องที่ชัดเจนและน่าสนใจ รวมถึงการใช้มุมกล้องและการวางเฟรมที่สวยงามซึ่งช่วยสร้างภาพที่น่าตื่นตาตื่นใจ นอกจากนี้ การนำเสนอข้อมูลที่นำเสนอและการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความเข้าใจในเนื้อหาอย่างไรก็ตาม ยังมีความคิดเห็นบางส่วนที่ต้องการให้ปรับปรุงระบบเสียงและแนะนำให้เริ่มต้นด้วยส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการปรับความเรียบง่ายของภาพยนตร์เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยรวมแล้ว ผู้ชมยืนยันว่าภาพยนตร์สารคดีนี้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการสื่อสารประเด็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ

1.2) เทคนิคในด้าน การตัดต่อ เพื่อสื่อสาร

การวิเคราะห์ความเห็นของผู้ชมเกี่ยวกับการตัดต่อภาพยนตร์สารคดีเพื่อสื่อสารเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเป็นสำคัญที่ช่วยให้เราเข้าใจถึงประสบการณ์และความคิดเห็นของผู้ชมในการรับชมภาพยนตร์ดังกล่าว ซึ่งการตัดต่อที่เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมมักมีลักษณะเด่นเป็นความกระชับและเข้าใจง่าย ซึ่งช่วยเพิ่มประสบการณ์การรับชมที่น่าสนใจและสนุกสนานมากขึ้น การใช้เทคนิคในการตัดต่อเพื่อเล่าเรื่องอย่างกระชับและมีความชัดเจนช่วยให้ผู้ชมเข้าใจและรับรู้ประเด็นที่กล่าวถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญในการตัดต่อภาพยนตร์ เทคนิคที่ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในภาพยนตร์มีความสำคัญอย่างมาก การแสดงอารมณ์ผ่านทางภาพนำเสนอประสบการณ์ที่มีความสมจริงและเป็นมิตรกับผู้ชม ทำให้เกิดการติดต่อกับเรื่องราวในภาพยนตร์ได้มากขึ้น

1.3) เทคนิคในด้าน การใช้เสียงประกอบ

ผู้ชมมีความพึงพอใจต่อเสียงที่ใช้ในการเล่าเรื่องของสื่อ เนื่องจากเสียงที่ใช้มีความเข้ากันได้ดีกับการเล่าเรื่อง นอกจากนี้ การใช้เสียงเพลงประกอบช่วยให้เรื่องราวมีความสมบูรณ์มากขึ้น แม้ว่าบางส่วนจะมีปัญหาเกี่ยวกับเสียงรบกวน แต่ไม่ได้ถึงขั้นที่ผู้ชมจะไม่สามารถยอมรับได้ นอกจากนี้ นักเรียนและนักศึกษายังให้ความสำคัญกับการใช้เสียงในการสร้างอารมณ์ และการเลือกเพลงประกอบที่เหมาะสมกับแนวเนื้อหาของภาพยนตร์ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางส่วนของเสียงประกอบที่ดูเหมาะสมบ้างแต่ก็อาจมีความสับสนมากเกินไป ทั้งนี้ มีการเสนอแนะให้ปรับปรุงเสียงประกอบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.4) เทคนิคในด้าน การออกแบบการเล่าเรื่อง

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดีว่ามีความเข้าใจและเห็นภาพง่าย อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่รู้สึกว่ายาวนานหรือขาดความกระชับในการเล่า แต่ภาพรวมในส่วนใหญ่ของ

ภาพยนตร์มีการออกแบบเรื่องราวที่สามารถทำให้เข้าใจและเป็นที่น่าสนใจ นอกจากนี้ มีความเห็นของนักเรียนและนักศึกษา ระบุว่ามีความรู้สึกพอใจในการสร้างอารมณ์ของภาพยนตร์ โดยมีการภาพระหว่างการเล่าเรื่องและการสร้างอารมณ์อย่างเหมาะสม การวางสคริปของภาพยนตร์ได้ถูกออกแบบให้ดูเหมือนเป็นเหตุการณ์จริง และมีความเชื่อถือได้ในเนื้อหาของมันนักเรียนและนักศึกษายังมองเห็นว่าภาพยนตร์สารคดีนี้เป็นการเล่าเรื่องที่สะท้อนประสบการณ์และอารมณ์ของตนเอง และมีความเชื่อถือในความเป็นจริงของเรื่องที่น่าเสนอ

1.5) เทคนิคในด้าน การออกแบบเนื้อหาหรือประเด็น

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดีนี้สามารถสื่อสารประเด็นได้ชัดเจน และสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดี พวกเขายังรู้สึกว่าเนื้อหาที่ภาพยนตร์นั้นสามารถสื่อถึงปัญหาของการศึกษาได้อย่างมีความชัดเจนและเข้าใจได้ดี การออกแบบโครงเรื่องของภาพยนตร์ได้ถูกสร้างขึ้นให้เข้าใจได้ง่ายและมีความยืดหยุ่น ทำให้ผู้ชมสามารถติดตามเนื้อหาได้ง่าย มีบางส่วนของนักเรียนและนักศึกษาให้ความเห็นว่าเนื้อหาของภาพยนตร์สารคดีนี้เป็นเรื่องที่ไม่ได้ถูกเล่าออกมาบ่อย ๆ แต่เป็นปัญหาที่พวกเขาเองเคยเจอมาก่อน ซึ่งทำให้เกิดความสนใจเนื้อหาสำหรับผู้ชม

1.6) เทคนิคในด้าน การออกแบบตัวละครในภาพยนตร์

ผู้ชมส่วนใหญ่ระบุว่าสามารถทำความเข้าใจเหตุผลต่าง ๆ ของตัวละครในภาพยนตร์ได้เป็นอย่างดี โดยเน้นไปที่มุมมองการมีปฏิสัมพันธ์กันของนักเรียนและอาจารย์ รวมถึงตัวละครในเรื่องยังมีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างตรงไปตรงมา เป็นการสื่อถึงปัญหาอย่างมีน้ำหนัก ทั้งนี้มีผู้ชมบางคนที่มีความเห็นขัดแย้งโดยให้เหตุผลว่าตัวละครผู้ดำเนินเรื่องยังมีความตื่นขึ้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในมุมมองและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยสรุปแล้วตัวละครทั้งหมดในภาพยนตร์มาจากความจริงที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ชมส่วนใหญ่สามารถรับรู้ถึงความน่าเชื่อถือได้ของเนื้อหา ที่มีความสมดุลที่ดีทั้งในมุมมองของครูและนักเรียน ทำให้เนื้อหาที่มีความสมดุลและเชื่อถือได้มากขึ้น การเลือกตัวละครที่มีความน่าเชื่อถือได้จากประสบการณ์จริง ๆ เพื่อสื่อถึงปัญหาอย่างเชื่อถือได้ และการใช้นักเรียนจริง ๆ ในการสร้างเนื้อหาทำให้ภาพยนตร์มีความสมจริงและเชื่อถือได้ในภาพรวม

2) เนื้อหาในการสื่อสาร

2.1) เนื้อหาของการสื่อสารในภาพยนตร์สารคดีต่อผู้ชม

จากแบบสอบถามข้อมูลพบว่าผู้ชมส่วนใหญ่ชมภาพยนตร์สารคดีแล้วสามารถเข้าใจในตัวอาจารย์หรือนักเรียนในสถาบันการศึกษา และมีมุมมองว่าภาพยนตร์สารคดีนี้สามารถสื่อสารได้ชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเพราะทำให้เห็นว่าทุกคนรู้ถึงปัญหาของการศึกษาอยู่แล้ว เพื่อให้สามารถเข้าถึงปัญหาและแก้ไขได้อย่างเหมาะสม แม้ว่ายังมีปัญหาอีกหลายอย่างที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข แต่มุ่งหวังว่าความคิดดี ๆ เหล่านี้จะได้รับการเสนอแก้ไขในอนาคต

2.2) การสื่อสารเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ต่อผู้ชม

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างหลังชมภาพยนตร์สารคดีสั้น ผู้ชมมีความเห็นว่าภาพยนตร์สารคดีสามารถสื่อสารเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ดี โดยมีการสื่อสารตรงไปตรงมาและเสนอมุมมองที่มีสาระ แม้ว่าจะมีข้อคำถามบางอย่างที่ยังไม่ชัดเจน แต่น่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ชมและผู้ที่เกี่ยวข้องในสายภาพยนตร์สารคดีสามารถเสนอแนวทางแก้ไขต่อไปได้

2.3) ความรู้สึกของผู้ชมหลังจากชมภาพยนตร์สารคดี

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากชมภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ผู้ชมแต่ละกลุ่มมีความรู้สึกและความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องนี้

เช่นนักเรียนและนักศึกษาเห็นว่าการได้รับการสนับสนุนหรือทุนในการศึกษาอาจจะช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายได้ดีกว่า และรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องจริงที่คนข้างบนไม่ได้ยอมรับ พวกเขาเห็นว่าควรเสริมการศึกษาให้มากขึ้นเพื่อให้เข้าถึงได้มากขึ้น ด้วย ส่วนในฝั่งของบุคลากรทางการศึกษามีความเห็นว่าเป็นปัญหาส่วนใหญ่มาจากการออกแบบนโยบายของภาครัฐ ผู้รับผิดชอบ อันได้แก่การตรวจสอบและการจัดสรรงบประมาณที่มีความเท่าเทียมและยุติธรรม

อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและต้องการการแก้ไขที่รอบด้าน ความท้าทายนี้เกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย เช่น ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเรียน และการพัฒนาสาธารณูปโภคที่เหมาะสม การแก้ไขปัญหาลักษณะนี้จำเป็นต้องมีการดำเนินการเชิงลึกในหลายมิติ

แนวทางหนึ่งที่สำคัญคือการสนับสนุนให้เด็กค้นหาความสามารถและความถนัดของตนเองโดยการจัดการศึกษาในลักษณะที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะเฉพาะตัว นักการศึกษาควรเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนวคิดของ Howard Gardner ซึ่งระบุว่ามนุษย์มีความสามารถหลากหลาย (Multiple Intelligences) ที่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่แท้จริงในแต่ละบุคคล

ในขณะเดียวกัน การใช้เทคโนโลยีในระบบการศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการลดช่องว่างทางการเรียนรู้และเพิ่มความเท่าเทียม แนวคิดนี้สอดคล้องกับผลงานของ Attewell (2001) ที่ชี้ว่า เทคโนโลยี สามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกกลุ่ม

ปัญหาค่าใช้จ่ายทางการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะยากจน งานวิจัยของ OECD (2012) ชี้ให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นอุปสรรคใหญ่ที่ทำให้หลายคนพลาดโอกาสในการเรียนรู้ การจัดตั้งทุนการศึกษาและเงินกู้ยืม ด้วยเงื่อนไขที่ยืดหยุ่น จะช่วยเพิ่มโอกาสในการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความขัดสน

สุดท้าย แนวทางการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่าย Sen (1999) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการ จัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาอย่างยุติธรรม การใช้งบประมาณในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเปิดโอกาสให้การศึกษาเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้สำหรับทุกคน

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องดำเนินการในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนความสามารถของนักเรียน การปรับปรุงสาธารณูปโภค การใช้เทคโนโลยี การช่วยเหลือด้านการเงิน และการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาเป็นสิ่งที่เท่าเทียมและเป็นโอกาสที่เข้าถึงได้สำหรับนักเรียนทุกคน

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การใช้ภาพยนตร์สารคดีในการสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นวิธีการที่สามารถสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษาหลายประการ ตัวอย่างเช่น แนวคิดของ Freire (2000) เกี่ยวกับ “*Pedagogy of the oppressed*” ซึ่งกล่าวถึงการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความรู้สึกร่วมและการตระหนักรู้ในประเด็นทางสังคม เพื่อให้ผู้คนมีความเข้าใจถึงสถานการณ์ที่พวกเขาเผชิญอยู่และสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงได้ (Freire, 2000) การใช้ภาพยนตร์สารคดีจึงเป็นสื่อหนึ่งที่สามารถทำหน้าที่นี้ได้โดยการนำเสนอข้อมูลที่เป็นภาพและเสียง ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งมากขึ้น

การถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีที่เน้นการใช้อุปกรณ์และเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การใช้มุมกล้องและการควบคุมแสงที่เหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎีของ Lev Vygotsky ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและการสังเกตการณ์ ซึ่งภาพยนตร์สารคดีสามารถเป็นสื่อกลางในการนำเสนอประสบการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงให้ผู้ชมได้รับรู้และเข้าใจ (Vygotsky & Cole, 1978) การจับภาพพฤติกรรมและสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติของตัวแบบจะช่วยให้ผู้ชมรู้สึกเชื่อมโยงกับเรื่องราวและเกิดความเห็นอกเห็นใจ

การใช้เทคนิคการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ มีความสอดคล้องกับการวิจัยที่เน้นการใช้มุมมองของบุคคลในการวิเคราะห์ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น งานวิจัยของ Michael Apple ที่ศึกษาการศึกษาในฐานะเครื่องมือในการสร้างและแก้ไขความไม่เท่าเทียมในสังคม (Apple, 2013) การสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ช่วยให้ภาพยนตร์สารคดีมีมิติที่หลากหลายและนำเสนอประสบการณ์ของคนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การออกแบบแสงและการควบคุมคุณภาพของภาพและเสียงในกระบวนการถ่ายทำมีความสอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการสื่อสารผ่านสื่อวิดีโอ โดย Richard Mayer ที่เน้นว่าการใช้ภาพและเสียงที่มีคุณภาพช่วยเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของผู้ชม (Mayer, 2001) การเลือกใช้แสงและเสียงที่เหมาะสมในภาพยนตร์สารคดีจะทำให้การสื่อสารประเด็นต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความรู้สึกที่ตรงกับอารมณ์ของเนื้อเรื่อง

ในขั้นตอนสุดท้าย การตั้งคำถามและการวางแผนการถ่ายทำอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ภาพที่มีคุณภาพและมีความหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ John Dewey ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถามและการแก้ปัญหาโดยการตั้งคำถามเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างการเรียนรู้และทำความเข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Dewey, 1910) ในกระบวนการสร้างภาพยนตร์สารคดี การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยให้ผู้สร้างสามารถสำรวจและเข้าใจประเด็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำเสนอข้อมูลให้กับผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้วการถ่ายทำภาพยนตร์สารคดี เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการการวางแผนที่ละเอียดถี่ถ้วน เริ่มต้นด้วยการเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น กล้อง ไมโครโฟน และอุปกรณ์จัดแสง เพื่อให้ได้ภาพที่มีคุณภาพ การถ่ายทำควรครอบคลุมมุมมองและขนาดภาพที่หลากหลาย เพื่อแสดงสภาพแวดล้อมและอารมณ์ของตัวแบบ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องจะช่วยเพิ่มความหลากหลายให้กับเนื้อเรื่อง และการบันทึกเสียงที่ดีช่วยให้สารคดีมีความสมจริง การควบคุมแสงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์ของภาพยนตร์ ทั้งนี้ ควรรวบรวมภาพและเสียงอย่างรอบคอบเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาด และควรใช้เทคนิคการถ่ายทำที่เน้นแสงธรรมชาติและพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติของตัวแบบ การตั้งคำถามที่ถูกต้องและการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างสารคดีที่น่าสนใจและมีความหมาย

วัตถุประสงค์ที่ 3 การศึกษาแนวทางในการสร้างต้นแบบภาพยนตร์สารคดีสั้นเชิงสร้างสรรค์เพื่อสื่อสารด้านสิทธิมนุษยชนประเด็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ภาพยนตร์เรื่อง “หลังห้อง” เป็นภาพยนตร์สารคดีที่สร้างขึ้นเพื่อสะท้อนและสร้างความเข้าใจในปัญหาทางการศึกษาที่มีอยู่ภายในโรงเรียนมัธยมปลาย โดยใช้โหมดสังเกตการณ์ผสมกับโหมดอธิบาย เพื่อเผยแพร่สถานการณ์และความเป็นจริงของชีวิตนักเรียนด้านหลังห้อง เรื่องราวของนักเรียนที่มีความประพฤติผิด หรือมีผลการเรียนที่ไม่ดี และสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ผ่านการสัมภาษณ์กับนักเรียนที่อยู่ในสภาพเหล่านี้ ผู้วิจัยได้พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพครอบครัวที่ไม่เหมาะสม ปัญหาเศรษฐกิจที่ทำให้ต้องทำงานเสริมเพื่อช่วยเลี้ยงครอบครัว หรือแม้กระทั่งความเจ็บป่วยที่ทำให้ต้องขาดเรียนบ่อยครั้ง

จากการสัมภาษณ์นี้ ทำให้ได้เห็นถึงความยากลำบากในการได้รับโอกาสความเท่าเทียมในด้านการศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่มีความข้องเกี่ยวกับการสอนหรือการเรียนเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลการศึกษาของนักเรียนด้วย การสร้างความเข้าใจและความตระหนักในปัญหานี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สร้างภาพยนตร์หวังว่าจะสามารถส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา

เมื่อกล่าวถึงการผลิตภาพยนตร์สารคดีเพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวสังคมซึ่งจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ชัดเจนและประณีต โดยเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์ ซึ่งควรเน้นที่การสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเลือกหัวข้อที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อผู้คนเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การเลือกหัวข้อที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้ชมจะช่วยให้พวกเขามีความสนใจและเข้าใจปัญหาได้ดีขึ้น แนวคิดการเล่าเรื่องควรเป็นแบบที่สามารถสื่อสารข้อมูลอย่างชัดเจนและน่าสนใจ เช่น การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของบุคคลที่ได้รับผลกระทบโดยตรง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่มีประสบการณ์ในประเด็นนั้น ๆ จะสามารถช่วยให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และเชื่อถือได้มากขึ้น

การใช้ภาพและเสียงที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างภาพยนตร์สารคดีที่สามารถสร้างผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ชม การถ่ายทำควรมีการวางแผนล่วงหน้าและเลือกใช้มุมกล้องที่สามารถสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกของเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน การใช้ดนตรีประกอบที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มอารมณ์และความน่าสนใจให้กับภาพยนตร์ การตัดต่อภาพและเสียงควรทำอย่างประณีตและให้ความสำคัญกับรายละเอียดเพื่อให้เรื่องราวที่น่าสนใจมีความต่อเนื่องและน่าติดตาม นอกจากนี้ การใช้สื่อเสริม เช่น ภาพกราฟิก แผนที่ หรืออินโฟกราฟิกจะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หัวหน้าชุมชน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา หรือผู้มีอำนาจเชิงนโยบายของรัฐ กลุ่มคนเหล่านี้เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการผลิตภาพยนตร์สารคดี การเชิญชวนให้กลุ่มคนเหล่านี้มีส่วนร่วมในการบอกเล่าเรื่องราวหรือแสดงความคิดเห็นจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความภูมิใจในงานที่ทำ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่น่าเสนอจะช่วยให้มีความน่าเชื่อถือและความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ

การเผยแพร่และโปรโมตภาพยนตร์สารคดีควรใช้ช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าถึงผู้ชมได้มากที่สุด การใช้สื่อออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งจะช่วยกระจายข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การจัดกิจกรรมเปิดตัวหรือฉายภาพยนตร์ในชุมชนจะช่วยสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ สุดท้าย การติดตามผลและประเมินผลหลังจากการเผยแพร่เป็นสิ่งสำคัญเพื่อวัดผลกระทบและหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงงานในอนาคต

แนวคิดการผลิตภาพยนตร์สารคดีเหล่านี้ได้รับแรงบันดาลใจจากแนวคิดของ Rabiger (2009) ที่กล่าวถึงในหนังสือ "Directing the Documentary" ซึ่งเน้นการเล่าเรื่องที่มีความหมายและการใช้เทคนิคการถ่ายทำที่สามารถสื่อสารอารมณ์และความรู้สึกของเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังอ้างอิงจากแนวทางการผลิตของภาพยนตร์สารคดีที่ประสบความสำเร็จในเวทีระดับโลก เช่น "An Inconvenient Truth" ในปี ค.ศ. 2013 ที่ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องและการสื่อสารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ การจัดทำภาพยนตร์สารคดีสั้นนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลและปรับปรุงตามความต้องการ เช่น การส่งต่อภาพยนตร์ให้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อรับความเห็น หรือการวิเคราะห์ผลกระทบของภาพยนตร์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารให้กับผู้ชม ผ่านการสร้างและการส่งผ่านภาพยนตร์สารคดีนั้น สามารถสร้างความเข้าใจและการตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นที่สนใจได้มากขึ้น และเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดฉายภาพยนตร์ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนได้รับรู้ถึงปัญหานี้ อย่างลึกซึ้ง เป็นแนวทางในการผลิตสื่อเพื่อการสนับสนุนและการเคลื่อนไหวเรียกร้อง สามารถใช้ภาพยนตร์สารคดีเป็นสื่อกลางในการเรียกร้องให้ภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงปัญหาและจัดสรรทรัพยากรและนโยบายที่เป็นธรรมและเท่าเทียมมากขึ้น โดยอาจจัดงานฉายภาพยนตร์พร้อมกับการเสวนาและการสนทนาเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา

1.2 เป็นแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการผลิตและการใช้ภาพยนตร์สารคดีเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การใช้ในโครงการวิจัยและพัฒนา สามารถนำข้อมูลและแนวคิดจากภาพยนตร์สารคดีไปใช้ในการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหา เช่น การศึกษาเรื่องการจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

2.2 ควรมีการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างภาพยนตร์สารคดีเพื่อศึกษาเพิ่มเติม หรือใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบในการกับภาพยนตร์สารคดีประเภทอื่น ๆ

ลิงค์สำหรับชมภาพยนตร์สารคดี

เอกสารอ้างอิง

- Apple, M. W. (2013). *Education and Power*: Taylor & Francis.
- Attewell, P. (2001). Comment: The First and Second Digital Divides. *Sociology of Education*, 74(3), 252-259. <https://doi:10.2307/2673277>
- Bill Nichols. (2017). *Introduction to Documentary*, (Third edition). Bloomington: Indiana University Press.
- Dewey, J. (1910). *How We Think*: D.C. Heath & Company.
- Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed*: Thirtieth anniversary edition. New York : Continuum, [2000] ©2000.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind : the theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Mayer, R. E. (2001). *Multimedia Learning*: Cambridge University Press.
- OECD. (2012). *Equity and Quality in Education*.
- Rabiger, M. (2009). *Directing the documentary* (Fifth edition ed.). Amsterdam: Focal Press/Elsevier.
- Rojnkureesatien, T. (2013). *Power of Persuasion in a Documentary Film: A Case Study of "An Inconvenient Truth"*. Mahidol University.
- Sen, A. (1999). *Development as Freedom*: Oxford University Press.
- Vygotsky, L. S., & Cole, M. (1978). *Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes*: Harvard University Press.